

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2373/2016
21.06.2018. године
Београд

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Предрага Трифуновића, председника већа, Звездане Лутовац и Бранка Станића, чланова већа, у парници тужилаца АА и ББ, обоје из ..., чији је заједнички пуномоћник Мирослав Рњаковић, адвокат из ..., против тужене ВВ ..., чији су пуномоћници Предраг Брајковић и Невена Веселиновић, адвокати из ..., ради раскида уговора, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1781/16 од 01.09.2016. године, у седници одржаној дана 21.06.2018. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужене, **УКИДАЈУ СЕ** пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1781/16 од 01.09.2016. године и Вишег суда у Новом Саду П 27/2015 од 11.02.2016. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1781/16 од 01.09.2016. године, одбијена је жалба туженог и потврђена пресуда Вишег суда у Новом Саду П 27/2015 од 11.02.2016. године, а одбијени захтеви парничних странака за накнаду трошкова жалбеног поступка. Овом првостепеном пресудом је усвојен (примарни) тужбени захтев тужилаца и раскинут је уговор о дугорочном стамбеном кредиту закључен дана 05.09.2008. године између тужилаца и тужене под бројем ..., услед битно промењених околности. Тужена је обавезана да тужиоцима на име трошкова поступка исплати 256.650,00 динара.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију (са неблагоприятном допуном) због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужиоци су поднели одговор на ревизију и захтевали накнаду трошкова састава овог одговора.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11 и 55/14) Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужене основана због погрешно примењеног материјалног права, услед чега је чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Доношењем побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Без утицаја је ревидентово описно позивање на битну повреду поступка из тачке 12. цитиране законске одредбе јер се из овог разлога ревизија не може изјавити у смислу члана 407. став 1. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању тужиоци су као корисници, са туженом банком закључили 05.09.2008. године уговор о дугорочном стамбеном кредиту под бројем ..., којим им је банка одобрила дугорочни стамбени кредит у износу од 145.050,00 CHF у динарској противвредности по средњем курсу банке на дан пуштања кредита у коришћење. Поред осталог, у члану 2. уговора је наведено да се кредит одобрава на рок од 270 месеци и да први ануитет доспева 31.10.2008. године а последњи 31.03.2013. године. Чланом 3. је предвиђено да на износ средстава одобреног кредита банка обрачунава камату по номиналној каматној стопи која у моменту закључења овог уговора износи 4,95% на годишњем нивоу и ефективном каматом која у моменту закључења уговора износи 5,50% на годишњем нивоу, а уговорне стране су сагласне да банка може до коначног измирења свих обавеза корисницима кредита мењати висину каматне стопе из претходног става у складу са политиком камата, накнада и провизија банке, без закључења посебног анекса. У члану 4. је наведено да се отплата врши у месечним ануитетима у динарској противвредности CHF по средњем курсу банке на дан плаћања ануитета, а према плану отплате кредита који чини саставни део уговора и да месечни ануитет доспева за плаћање последњег дана у месецу, а висина месечног ануитета је променљива у складу са чланом 3. ст.1. и 2. Чланом 6. уговора је наведено да корисници кредита могу, само једанпут у току периода отплате кредита, банци поднети захтев да се преостали износ главнице искаже у евр. Банка ће конверзију извршити у складу са пословном политиком која буде важила у тренутку подношења захтева за конверзију, а корисници се обавезују да на име ове услуге плате накнаду предвиђену каматним стопама и накнадама на кредите банке и то на преостали износ главнице. Банка и корисници су сагласни да ће банка на бази захтева корисника, без закључења посебног анекса овог уговора, преостали износ из главнице исказати у евр и корисницима доставити нови план отплате кредита.

На основу налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке утврђено је да је ниво ап्रेसијације CHF у односу на евро у периоду од дана потписивања уговора (05.09.2008. године) до дана вештачења (29.10.2015. године), износи 1,46 што значи да је курс CHF повећан за 46% више у односу на раст евра у истом периоду. Ниво деп्रेसијације РСД у односу на евро у истом периоду износи 1,57% што значи да је РСД депласиран за 57% у односу на евро. Уговорени износ кредита је 145.050 CHF па је на дан пуштања кредита у течај 09.09.2008. године износио 6.966.113,28 динара или 90.889,22 евра. Тужиоци су по наведеном уговору о кредиту требали да врате туженој укупан износ од 190.747,50 CHF (са каматама и провизијом банке) или према средњем курсу на дан пуштања кредита у течај 9.160.763,13 динара. Такође је утврђено да су тужиоци до дана вештачења по основу кредита исплатили туженом укупно 6.325.553,16 динара или 73.785,27 CHF или 58.232,60 евра. Стање дуга тужилаца на дан вештачења износи 12.957.139,88 динара, односно 116.961,53 CHF или 107.728,93 евра.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је основан примарни тужбени захтев јер су у конкретном случају испуњени услови за раскид предметног уговора о дугорочном кредиту због промењених околности, на основу члана 133. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) у вези чланова 135. и 15. истог закона. Ово из разлога што је након закључења уговора дошло до енормног скока валуте швајцарског франка независно од воље уговорача, услед чега је висина њихове новчане обавезе као корисника кредита у тој мери увећана да то не само да отежава испуњење њихове уговорне обавезе, већ доводи у питање и сврху овог уговора.

С обзиром да је усвојио примарни тужбени захтев за раскид уговора, првостепени суд није одлучивао о евентуалном тужбеном захтеву којим су тужиоци тражили утврђење ништавости конкретних уговорних одредби и њихову измену на начин да се кредит (убудуће) отплаћује у еврима у одговарајућој динарској противвредности.

Другостепени суд је у потпуности прихватио изложену правну аргументацију првостепеног суда, с тим што сматра да није реч о нормалном ризику уговарања јер је услед великог скока курса CHF у односу на РСД као промењене околности коју корисници кредита са просечном пажњом нису могли очекивати и претпоставити, висина њихове новчане обавезе у враћању кредита постала велика, чиме је нарушено начело једнаке вредности узајамних давања из члана 15. ЗОО.

Водећи такође рачуна о околностима који су од значаја за доношење одлуке о испуњености услова за раскид уговора, а нарочито о циљу уговора и нормалном ризику код оваквог уговора у смислу члана 135. ЗОО, другостепени суд је заузео становиште да због апresiasiје од 46% швајцаског франка у односу на евро у релевантном периоду од дана закључења уговора о кредиту до дана вештачења, уговор више не одговара интересима и очекивањима корисника кредита јер су после његовог закључења наступиле околности због којих се за њих не може остварити сврха овог уговора.

Није спорно да је закључен пуноважни уговор о стамбеном кредиту са валутном клаузулом у швајцарским францима закљученим на основу чланова 1065. и 1066. у вези члана 395. ЗОО и члана 25. став 1. у вези члана 2. тачка 24. Закона о девизном пословању („Службени гласник РС“, број 62/06).

Међутим, основано се у ревизији тужене истиче да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено јер је у конкретном случају изостала оцена претпоставки за измену уговора из члана 133. став 4. ЗОО којим је прописано да се уговор неће раскинути ако друга страна понуди или пристане да се одговарајући услови уговора правично измене. С тим у вези напомиње се да је чланом 6. наведеног уговора о стамбеном кредиту закљученог 05.09.2008. године, била прописана могућност за кориснике кредита да у току периода отплате кредита поднесу банци захтев да се преостали износ главнице искаже у еврима и да у том смислу банка изврши конверзију преосталог износа главнице у евро, у складу са својом пословном политиком која буде важила у тренутку подношења захтева за конверзију. Нижестепени судови се уопште нису бавили овим питањем, па није утврђено да ли су се тужиоци обраћали туженој банци са таквим захтевом (за измену своје уговорне обавезе конверзијом преосталог износа главнице у евро) у смислу члана 6. наведеног уговора о кредиту, а у ком смислу су уствари и поставили свој евентуални тужбени захтев. Зато ће првостепени суд у поновном

поступку утврдити да ли су се тужиоци као корисници кредита користили овом могућношћу и ако нису, који су разлози за то.

Поред тога, оваква обавеза, односно дужност банке: да кредит индексиран у швајцарским францима и другој страниј валути конвертује у кредит индексиран у евро, по курсу и на начин предвиђен овом одлуком, прописана је и Одлуком Народне банке Србије о мерама за очување стабилности финансијског система у вези са кредитима индексираним у страниј валути („Службени гласник РС“, бр.21/15 и 51/2015) донетом 24.02.2015. године. Тачком 3. ове одлуке прописана је дужност и обавеза банке (за уговоре о кредиту који су закључени пре почетка примене Закона о заштити корисника финансијских услуга) да корисницима стамбених кредита индексираних у швајцарским францима, најкасније 30 дана од дана ступања на снагу ове одлуке, понуди четири конкретно наведена модела закључења анекса уговора којим би се изменили услови отплате кредита. Због тога ће првостепени суд такође утврдити да ли је тужена банка доставила тужиоцима понуду за закључење анекса уговора о кредиту у смислу одредби цитиране Одлуке.

Такође се за сада не може прихватити као правилно становиште нижестепених судова да се искључиво из разлога енормне ап्रेसијације CHF у односу на евро настале после закључења уговора о кредиту, не може остварити сврха уговора и да би зато било неправично одржати га на снази, с обзиром да су пропустили да цене претпоставке из члана 133. став 2. ЗОО, којим је прописано да раскид уговора не може захтевати страна која се позива на промењене околности, а која је била дужна да их узме у обзир у време закључења уговора или их је могла избећи.

С тим у вези неопходно је утврдити све околности у вези закључења уговора, односно да ли су корисници кредита ваљано разумели садржину уговорних одредби и да ли су могли да у пуној мери оцене економске последице закључења уговора о швајцарским францима, односно тај девизни ризик. Због тога је потребно утврдити и које су професије корисници кредита јер је та чињеница од значаја за примену начела савесности и поштења из члана 12. ЗОО.

Начело савесности и поштења подразумева право на информисање и на дужност обавештавања, што је уграђено у правила из Закона о заштити потрошача („Службени гласник РС“ број 79/2005). Члановима 3, 17. и 46. овог закона прописано је право потрошача да буде информисан (што подразумева располагање чињеницама од значаја за правилан избор) а та информација мора бити јасна, потпуна и недвосмислена.

У поновном поступку првостепени суд ће утврдити битне чињенице на које је указано овом одлуком и потом оценити од каквог су оне правног значаја за доношење одлуке у овој правној ствари.

Како одлука о трошковима поступка зависи од исхода одлуке о главној ствари, то је и она укинута.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучио као у изреци ове одлуке.

**Председник већа - судија
Предраг Трифуновић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић